

Рівненський державний
гуманітарний університет

Студентський дайджест

Збірник наукових матеріалів
здобувачів вищої освіти

№ 9
2024

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Студентський дайджест

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 9

Рівне, 2024

Студентський дайджест : збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти.
Випуск 9. Рівне : РДГУ, 2024. 106 с.

Головний редактор :

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету

Виконавчий редактор :

Корчакова Наталія Вікторівна – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної колегії :

Павелків Віталій Романович – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету Рівненського державного гуманітарного університету.

Безлюдна Валентина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Юрчук Олена Сергіївна – здобувач ступеня PhD кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету за спеціальністю 053 «Психологія».

*Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ
(протокол № 4 від 25 квітня 2024 року).*

економіку, психологію тощо. Дослідження проблеми адаптації внутрішньо переміщених осіб в сучасній науці в основному здійснюється з точки соціокультурного та ресурсного підходів: об'єктом вивчення в соціокультурному підході є переважно внутрішній світ ВПО, суб'єктивні виміри їх адаптації та інтеграції в нове соціальне середовище; ресурсний підхід приділяє увагу передусім зовнішнім атрибутам та об'єктивним параметрам адаптації ВПО.

Адаптація внутрішньо переміщених осіб є багатогранним процесом. Оскільки вимушене переміщення через воєнний конфлікт є кризовою чи екстремальною ситуацією, яка є загрозовою для життя та здоров'я особи, рівень адаптованості ВПО обумовлюється рівнем активності, здатністю реалізовувати оптимальні стратегії виходу із кризових ситуацій, пристосовуватися до нових вимог та цінностей суспільства.

Список використаних джерел

1. Зінченко О.С. Теоретичні засади дослідження соціально-психологічної адаптації внутрішньо-переміщених осіб. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2015. №4 (29). С. 47-53.
2. Путінцев А.В., Пащенко Ю.Є. Адаптація внутрішньо переміщених осіб в регіонах України: сутність, поняття, підходи. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 9. С. 110-121.
3. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб. Закон України №1706-VII від 20.10.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text> (дата звернення: 1.01.2024).
4. Kahneman D., Tversky A. Choices, values and frames. New York : Russell sage Foundation, 2000. 860 p.

УДК [159.942:355.087.1]:355.422

ВПЛИВ УЧАСТІ У БОЙОВИХ ДІЯХ НА ПСИХОЕМОЦІЙНИЙ СТАН ВІЙСЬКОВИХ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Грицюк Карина, здобувач ОС «бакалавр»

спеціальності 053 «Психологія», 4 курс, РДГУ

Науковий керівник: Кулакова Л.М., канд. психол. наук, доцент

Постановка проблеми. Війна, як трагічний елемент сучасного світу, завжди має значний вплив на життя людей і суспільство загалом. Вона охоплює багато аспектів людського існування, включаючи психологічне благополуччя. Війна впливає на психіку та життя військовослужбовців. Ця тема стає все більш актуальною, оскільки військові конфлікти і спори надалі залишаються складною реальністю багатьох країн світу.

Психологічний стан військовослужбовців, особливо після пережитих військових подій, може бути різноманітним і специфічним. Він може проявлятися як посттравматичним стресовим розладом (ПТСР), депресією, тривожними розладами, змінами в соціальному та психологічному адаптуванні, так і змінами у сімейних відносинах. Для створення ефективних стратегій підтримки та лікування військових, що потрапили в цю складну ситуацію, важливо розуміти такі психологічні впливи.

Мета повідомлення – здійснити аналіз впливу бойових дій на психічне здоров'я військовослужбовців Збройних Сил України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Науковці з усього світу досліджують вплив війни на психічне здоров'я військовослужбовців. Вплив участі у бойових діях на психоемоційний стан військових Збройних Сил України є важливою проблемою, оскільки військові зазнають надзвичайного фізичного та психологічного тиску під час бойових операцій. Ця ситуація створює необхідність дослідження та розуміння впливу бойових дій на

психіку та емоційний стан військових, а також розробку спеціалізованих програм підтримки та реабілітації для них.

Військова психологія – це галузь психології, яка вивчає психологічні аспекти військової діяльності, а також вплив військового середовища на психічний стан та поведінку військовослужбовців. Головною метою військової психології є розуміння та оптимізація функціонування військових під час виконання їхніх обов'язків, підвищення їхньої ефективності та підготовки до стресових ситуацій, що можуть виникати в умовах військових конфліктів. Військова психологія також вивчає питання психологічної підтримки військових та їхню адаптацію після повернення з військової служби.

Військова психологія використовує загальнопсихологічні категорії, теорії та концепції, а так само методи психологічних досліджень. Об'єктами її пізнання і психологічного дослідження є військовослужбовець і військовий колектив, які реалізують свій потенціал у процесі військової праці [1].

Такі вчені, як Афанасенко В., Жигайло Н., Костючков С., Кравченко К., Кудренко О., Тімченко О., Ширококов Ю. та ін. досліджували проблеми бойового стресу та його наслідків для військовослужбовців [2; 3]. Зокрема, було встановлено, що вплив бойових дій на психіку військових варто розглядати через призму таких аспектів:

1. *Травматичні події*. Військові можуть бути свідками та переживати травматичні події під час бойових дій, зокрема, такі як загибель побратимів, поранення та інші трагічні ситуації. Ці події можуть призвести до психологічних травм та посттравматичного стресового розладу (ПТСР).

2. *Психологічний стрес*. Навіть без конкретних травматичних подій, участь у бойових діях детермінує психологічний стрес у військових. Необхідність приймати важкі рішення, страх за власне життя та життя товаришів, тривале споглядання смерті та насильства можуть мати негативний вплив на психічне здоров'я людини.

3. *Втома та періодичний вибуховий розлад*. Довгий час в бойових умовах без можливості належного відпочинку може призвести до втоми та так званого вибухового розладу, що може впливати на здатність приймати рішення та контролювати власні емоції.

4. *Соціальна ізоляція*. Військові можуть відчувати себе відокремленими від сім'ї та друзів через тривалу розлуку та бойові обов'язки. Це може призвести до відчуття самотності та відсутності підтримки.

5. *«Відслужбовування»* після повернення. Після завершення бойових дій військовим доводиться адаптуватися до цивільного життя, що також може викликати психологічні труднощі.

Багато військовослужбовців втратили спокій після війни. Військові відчувають зміну психічного стану після тривалого перебування в зоні бойових дій. Досить часто військовослужбовці поступово перестають говорити про те, що відчувають, і все більше занурюються в себе [5].

Участь у бойових діях може суттєво вплинути на спілкування з рідними. Причиною цього можуть бути:

- емоційне навантаження: військовослужбовці, які брали участь у бойових діях, можуть пережити емоційні та психологічні травми, що може призвести до зміни їхнього емоційного стану та здатності виражати свої почуття рідним; вони можуть стати більш замкнутими або, навпаки, виражати свою тривогу та подяку за підтримку;

- труднощі в спілкуванні: військовослужбовці можуть мати труднощі у спілкуванні з рідними через відсутність загального розуміння військового досвіду та важкість розповідати про свої враження та досвід, що може створювати бар'єри у спілкуванні;

- зміна цінностей і пріоритетів: після участі у бойових діях військовослужбовці можуть змінити свої ціннісні переконання та пріоритети в житті, що може вплинути на їхні стосунки з рідними, особливо якщо раніше вони були більш спрямовані на сім'ю;

- потреба в підтримці та розумінні: важливо, щоб рідні були готові надавати підтримку та розуміння військовослужбовцям, які брали участь у бойових діях; вони можуть потребувати психологічної підтримки та можливості відкрито розмовляти про свій досвід;

- зміна ролей в родині: участь у бойових діях може призвести до зміни ролей в родині, особливо, якщо військовослужбовець відсутній на тривалий період, що може вимагати адаптації та зміни рольового розподілу в сім'ї.

Загалом, вплив участі в бойових діях на спілкування з рідними може бути складним і вимагати розуміння, підтримки та терпіння з обох сторін.

Основним завданням психолога з надання психологічної допомоги військовослужбовцям в районах виконання завдань за призначенням (ведення бойових дій) є організація та проведення оперативних заходів з подолання наслідків впливу бойового стресу на психіку військовослужбовців [6].

Постановка проблеми передбачає необхідність досліджень та розробки програм психологічної підтримки, реабілітації та ветеранської допомоги для військових Збройних Сил України, які брали участь у бойових діях. Також важливо розглядати питання соціальної реінтеграції і підтримки для цих ветеранів, щоб забезпечити їхнє психічне та емоційне благополуччя.

Проблема психології військовослужбовця має багато аспектів та потребує подальших досліджень на науковій площині. До цього часу були проведені деякі дослідження та розроблені психологічні підходи для зрозуміння та підтримки військовослужбовців, але ця область все ще потребує більшого обсягу наукових досліджень та розвитку практичних методів для покращення психологічного стану військовослужбовців, вирішення їхніх проблем та оптимізації їхнього функціонування під час служби та після неї.

С. Захарік, один із перших психологів у нашій країні, дав визначення поняттю «бойовий травматичний стрес». Зокрема, він стверджував, що учасники бойових дій часто стикаються з бойовим травматичним стресом, який має деструктивні наслідки для їхніх особистостей. Це стосується навіть ветеранів, які здаються адаптованими до мирних умов діяльності.

Наслідки бойового стресу опосередковані комплексною взаємодією між змінними чинниками, специфічними для кожної людини й ситуації, а також динамічною взаємодією між ними. Так, помірно м'які стресори, які є керованими, можуть мати «гартувальний» або стрес-модифікуючий ефект, коли організм стає менш реактивним до майбутніх стресорів. Дослідники з'ясували, що увага і збудження необхідні для виживання, проте коли вони виходять за межі максимального діапазону, то це має згубні біологічні наслідки: надмірне й тривале нервеве піднесення після травми може збільшити ймовірність розвитку ПТСР [4].

Висновки. Вивчення впливу бойових дій на психічне здоров'я військовослужбовців Збройних Сил України свідчить про серйозні психологічні наслідки, які вони можуть мати. Вони схильні до тривоги, депресії та посттравматичного стресового розладу (ПТСР) через бойові дії. Переживання жаклих подій, втрату товаришів по зброї, переживання небезпеки та життєвий стрес можуть призвести до цих емоційних і психічних проблем.

ПТСР може значно вплинути на якість життя військовослужбовців і ветеранів, що вимагає ефективного лікування та підтримки за допомогою низки психологічних і психотерапевтичних методів. Забезпечення достатньої психологічної допомоги та реабілітації ветеранів і військовослужбовців залежить від підвищення обізнаності та розуміння цих проблем.

Список використаних джерел

1. Бондарев Г. В., Круть П. П. Основи військової психології : навч. посіб. Харків : Харківський національний ун-т внутрішніх справ. 2020. 272 с.
2. Жигайло Н. Психологічний супровід військовослужбовців у зоні ведення бойових дій. *Вісник Львівського університету. Серія «Психологічні науки»*. 2022. №. 13. С. 64-70.
3. Кравченко К. О. Індивідуально-психологічні особливості в системі соціально-психологічних детермінант виникнення бойового стресу у військовослужбовців-учасників антитерористичної операції. *Проблеми сучасної психології*. 2016. № 34. С. 253-270.
4. Приходько І. І. Профілактика та контроль бойового стресу у військовослужбовців: систематизація досліджень. *Вісник ХНПУ імені Г. С. Сковороди. Психологія*. 2021. №. 64. С. 193-215.

5. Шульман О. Що таке бойова психотравма і що з нею робити. URL: <http://surl.li/lfuld>
6. Massad S. G., Shaheen M., Karam R. et al. Substance use among Palestinian youth in the West Bank. Palestine: a qualitative investigation. 2016. Vol. 16. P. 800.

УДК159.922.6:004.7

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ НА СТУДЕНТСЬКУ МОЛОДЬ

Данильченко Олександр, здобувач ОС «магістр»

спеціальності 053 «Психологія», 1 курс, РДГУ

Науковий керівник: Яцюк Н.О., канд. психол. наук, доцент

Постановка проблеми. Інтернет, як один з найбільш поширених в сучасному суспільстві засобів соціальної комунікації, має об'єктивний вплив на зміну способу життя людей, значно розширює знання про навколишній світ, а також ретранслює та відтворює певні соціальні норми та цінності, правила взаємодії та моделі соціальної поведінки.

Інтернет-технології мають значний вплив на свідомість студентської молоді, адже є величезною частиною їх життя та мають високу значущість у процесі формування та ідентифікації кожної особистості, безпосередньо впливають на соціалізацію в суспільстві засобами маніпулювання увагою, направленням уяви, використання стереотипів при передачі певної інформації.

Зростання актуальності дослідження впливу інтернет-технологій на студентську молодь зумовлюється суттєвими змінами в умовах становлення інформаційного суспільства, створення та корекції системи цінностей молодих людей сучасності, необхідністю прогнозування соціокультурних наслідків процесів глобальної інформатизації.

Мета дослідження: теоретично дослідити психологічні особливості впливу інтернет-технологій на студентську молодь.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інтернет-технології, як автоматизоване середовище, яке отримує, в якому обробляється, зберігається, передається та використовується інформація (знання), яка реалізовується мережі Інтернет є предметом дослідження багатьох сучасних вчених в різних галузях науки. Впровадження інформаційно-комунікативних технологій в процесі підготовки майбутніх фахівців мають широкий розгляд в працях Н.Апатової, Л.Білоусової, Дж.Біссель, Дж.Гаккенбах, К.Вольф, М.Жалдака, І.Зарецької, В.Монахова, Н.Морзе, С.Ракова, Ю.Рамського, І.Роберт, Н.Шустової та ін. Зокрема вплив Інтернет-технологій на такі психічні функції, як мислення, пам'ять, сприймання молоді досліджувався такими науковцями, як Л.Бабанін, А.Ворд, О.Зінченко, А.Кузнецов, Т.Файл, К.Фергюсон, М.Фішер,

До сучасних Інтернет-технологій відносять вебсервери, гіпертексти та сайти, електронну пошту, форуми та блоги, чати, теле- і відеоконференції, вікі-енциклопедії та ін., що дозволяють об'єднувати результати роботи багатьох анонімних користувачів та надати доступ до таких результатів усім бажаючим [1].

Що стосується студентської молоді та впливу на неї інтернет-технологій в регламентованому порядку, то «Національною стратегією розвитку освіти в Україні» (в період на 2012-2021 рр.) було передбачено, що «пріоритетом розвитку освіти є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують удосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві» [3]. Такі пріоритети зумовлюються невідпинним розвитком науково-технічного прогресу, необхідністю засвоєння здобувачами вищої освіти великої кількості інформації, суспільними вимогами в адаптації до освітніх інновацій, що швидко змінюються.

Безумовно, як вважає М.Назар, сучасні майбутні фахівці повинні володіти елементарними навичками роботи з Інтернет-технологіями та вміннями їх ефективного

ЗМІСТ

Архипова Юлія Умови та особливості психологічної готовності юнаків до батьківства.....	3
Галело Тетяна Адаптація внутрішньо переміщених осіб як психологічна проблема	5
Грицюк Карина Вплив участі у бойових діях на психоемоційний стан військових збройних сил України	8
Данильченко Олександр Психологічні особливості впливу інтернет-технологій на студентську молодь.....	11
Дульнєва Анна Особливості емоційного самопочуття дітей під час війни.....	13
Ільчук (Смик) Олена Сутність поняття «емоційна стійкість» у психолого-педагогічних дослідженнях.....	15
Коновалов Артем Передумови психологічної реабілітації працівників Державної служби України з надзвичайних ситуацій в умовах війни.....	16
Косяк Тетяна Емоційна регуляція станів дітей дошкільного віку методом терапії іграшкою.....	20
Котяш (Ряба) Леся, Безлюдна Валентина Ставлення молоді до представників нетрадиційної орієнтації.....	22
Марковець Юстина Особливості психологічної готовності особового складу військ (сил) ЗСУ до участі в бойових діях	25
Мартинюк Ольга Шляхи подолання стресу в підлітковому віці	27
Маснюк Тетяна Психологічні особливості прояву тривожності в юнацькому віці під час війни	29
Масюк Василина Психодіагностика агресивності у молодшому підлітковому віці.....	32
Мацкевич Ольга Вплив емоційної сфери на активність особистості в юнацькому віці	33
Мельничук Оксана Психологічні аспекти інформаційного впливу на населення під час війни	36
Миронець Ірина Психологічні особливості емоційної сфери в підлітковому віці...	38
Натина Ганна Підходи до вирішення проблеми запобігання професійному вигоранню	41
Пантелюк Марія Психологічні особливості мотивації навчальної діяльності студентів	43

Панько Аліна Катерина Психологічні чинники вибору професії старшокласниками.....	46
.....	
Парчук Софія, Юрчук Олена Відновлення психічного здоров'я особистості засобами арт-терапії	48
Пацкова Галина Психологічні особливості реабілітації військовослужбовців, які пережили посттравматичний стресовий розлад (ПТСР).....	51
Пермінова Наталія, Яцюк Наталія Психологічні методи управління персоналом як чинник підвищення його ефективності.....	55
Поліщук Максим Особливості розвитку міжособистісної комунікації в юнацькому віці	57
Польняк Ольга Поняття «травматичного стресу» в психолого-педагогічній літературі та його особливості.....	59
Попружок Софія Специфіка корекції мовлення у дітей з ДЦП.....	62
Рожко Олена Особливості розвитку літературних здібностей в підлітковому та юнацькому віці.....	64
Солоп Тетяна, Піонтковська Діана Теоретичний аналіз розвитку національної самосвідомості студентської молоді.....	68
Стащук Анна Детермінація психоемоційної сфери особистості природними чинниками.....	71
Тадесв Гордій Роль невербальної комунікації в процесі продажу.....	76
Тулупов Сергій Подружжя психологічна сумісність як фактор благополуччя і щастя родини	78
Хома Людмила Формування медіагігієни українського юнацтва у період війни	81
Чорноус Яна Класифікація синдрому дитячого аутизму.....	85
Шалівський Павло Особливості переживання дитиною кризи в сім'ї	90
Юдко Вікторія Сутність психологічної готовності особистості до участі у бойових діях та її детермінації	92
Юрчук Олексій, Кравчук Анна Дитячо-батьківські взаємовідносини як провідний чинник розвитку ідентичності дитини.....	94
Юрчук Олена, Рижа Мирослава Робота психолога закладу дошкільної освіти в умовах воєнного стану.....	96
Юрчук Олена, Стеблюк Яна Феномен життєстійкості у поглядах вітчизняних та зарубіжних вчених	99